

РУХЛИВА ГРА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Актуальність теми. Ігрова діяльність має особливо важливе значення в період найбільш активного формування характеру – в дитячі та юнацькі роки. Граючись, діти засвоюють життєво-необхідні рухові навички і вміння, у них виробляються сміливість, воля, кмітливість, спритність, швидкість. У цей період ігровий метод посідає провідне місце, набуває характеру універсального методу фізичного виховання.

На важливу роль гра у всебічному розвитку дітей вказували безліч педагогів: К.Д. Ушинський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський та ін. Гру дітей вони розглядали як основний вид фізичної і розумової діяльності.

Школою підготовки дітей до життя називає гру А.С. Макаренко: «Гра має важливе значення у житті дитини, має те саме значення, яке в дорослого має діяльність, робота. Яка дитина в грі, такою з багатьох поглядів вона буде в роботі, коли виросте». Антон Семенович підкреслював, що гра має виховувати якості майбутнього працівника і громадянина.

Виняткова роль належить іграм у становленні та зміцненні дитячого колективу, адже іграм завжди властиві елементи здорового суперництва, цікавого змагання. Ігрові змагання, як справедливо підкреслював В.О. Сухомлинський, вчать дітей спільних дій, дисципліни, винахідництва, відстоювання інтересів колективу.

Правила гри – головний організуючий її елементи. Вони включають довільне тлумачення обов'язків і дій гравців, упорядковують взаємодії останніх, запобігають зайвій схвильованості.

Характеристика рухливих ігор.

Рухливі ігри – різновид ігрової діяльності. Їх основу становлять творчі, активні рухові дії об'єднані сюжетом (темою, ідеєю) гри: частково обмежені правилами. Ці дії зумовлені мінливими ігровими обставинами, а також спрямованістю на подолання поставленої мети.

Рухливими називають ігри, змістом яких є різноманітні види бігу, стрибків, метань та інших рухів. Для рухливих ігор характерні активність і самостійність гравців, колективізм дій і безперервна зміна умов діяльності. Дії гравців підпорядковані правилам гри, які полегшують вибір тактики дій і керівництво грою.

Виділяють дві основні групи ігор: некомандні і командні. Але крім них є ще невелика група проміжних ігор – перехідних. Некомандні ігри поділяють на ігри з ведучими і без ведучих. До командних належать два основних види: ігри з одночасною участю всіх гравців та з участю гравців по черзі (естафети). Командні ігри розрізняють також за ознаками поєдинку гравців. Бувають ігри, де гравці не вступають у боротьбу із суперником,

а в інших, навпаки. В основу ігор покладено рухові дії. Розрізняють ігри імітаційні (з наслідувальними діями), з перебіганнями, подоланням перешкод, з м'ячем, палицями та іншими предметами, з орієнтування (за слуховим чи зоровим сигналами). Дуже специфічні та складні ігри на місцевості для проведення яких необхідна спеціальна підготовка.

Кожна гра, яку педагог обирає для фізичного виховання дітей повинна обов'язково сприяти розв'язанню освітніх, виховних і оздоровчих завдань.

Освітнє значення ігор дуже різноманітне. Систематичне їх застосування розширює рухові можливості й забезпечує повноцінне засвоєння життєво-важливих рухів – бігу, стрибків, метань. В ігрових умовах ці рухи перетворюються в уміння. Одночасно вдосконалюються сприймання і реагування – якості дуже важливі в повсякденному житті. Крім цього розвивається здатність аналізувати і приймати рішення, що позитивно впливає на формування розумових процесів.

Виховне значення ігор пов'язане з характером рухової діяльності, яка проходить у мінливих умовах і при активній співдружності гравців. Зміст гри – це боротьба з перешкодами, які постійно виникають. За таких умов правильне керівництво поведінкою гравців сприяє вихованню морально-вольових якостей. Серед них найактивніше формуються колективізм, ініціативність, дисциплінованість, організованість, рішучість, сміливість, наполегливість.

За допомогою ігор здійснюється принцип виховання – в колективі, для колективу, через колектив. Вибір гри визначається конкретними завданнями та умовами її проведення. Для кожної вікової групи характерні свої особливості вибору й методика проведення гри.

Учні 1-2 класів більше захоплюють ігри імітаційні, сюжетного характеру. Дії в колективі для них складні, їм більше подобаються ігри з перебіганнями, стрибками, ловінням і киданням м'яча, з різними предметами. Наприклад: такі ігри як «Посадка картоплі», «Білі ведмеді», «Бездомний заєць», «День і ніч», «У зоопарку».

У віці 9-11 років (3-4 класи) спостерігається значний розвиток координаційних можливостей. Зростають сила, швидкість, спритність, витривалість, вдосконалюється пристосованість організму до фізичного навантаження. Діти цього віку вже грають в складні за змістом ігри. Завдяки розвитку оперативного мислення вони можуть розв'язувати більш складні тематичні завдання. Це має особливе значення, бо в цьому віці дітей починають цікавити ігри. Де змагаються вже не окремі учасники, а цілі колективи. Рухливі ігри дітей цього віку тривалі та інтенсивні з більш суровим додержуванням правил гри. Наприклад: такі ігри як «Біг за прапорцями», «Бій півнів», «Захист фортеці», «Перестрілка».

Отже, при виборі гри педагог перш за все повинен враховувати вікові особливості дітей, щоб зацікавити дітей, виховувати любов до занять

рухливими іграми.

Характеристика рухливих ігор для дітей молодшого шкільного віку:

– 1-2 клас. У дітей розвинуто образне мислення – захоплюють ігри імітаційні, сюжетного характеру. Колективно-узгоджувальні дії для них ще достатньо складні. Придатні ігри з перебіганням, стрибками, ловінням, кидками, м'ячів та інших предметів. Важливе значення наочності. Мінімальна кількість правил (2-3) гри. Використання музичного супроводу, речитативів. Народні ігри. Особливості пояснення сюжетно-імітаційних ігор, вибору ведучих.

– 3-4 клас. У дітей спостерігається значний розвиток координаційних здібностей. Зростають фізичні якості, удосконалюється спроможність до фізичного і психічного самокерування. Розвивається оперативне мислення. Діти можуть розв'язувати більш складні тематичні завдання, тому і цікавляться іграми, де змагаються не окремі учасники, а цілі команди. Ігри більш тривалі за часом та інтенсивніші, з суворим дотриманням правил. Пояснення – детальний опис гри. Вибір ведучих – переважно за призначенням учителя (оскільки діти ще недостатньо знають можливості своїх товаришів і не можуть їх реально оцінити).

Висновки. Зміст рухливих ігор – різноманітні рухові дії, які впливають на серцево-судинну, м'язеву, дихальну та інші системи організму та на моторну та психолого-фізіологічну сферу людини.

Тільки правильно підібрані та методично обґрунтовані рухливі ігри можуть бути надійним засобом впливу на колектив класу чи окремих учнів. За допомогою ігрового методу вчитель може швидко створити радісну атмосферу спілкування, пробудити в дітей бажання швидше включити в запропоновану діяльність.

Отже, для дітей ігри – це їхнє безпосереднє життя, а вчитель за допомогою ігор формує в них зміни характеру, розвиває фізичні якості, формує життєво-важливі рухові навички та вміння, виховує інтерес і звички до занять фізичними вправами. Тільки за цих умов можна досягти бажаного і правильного результату, перш за все у фізичному розвитку особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вільчковський Є.С., Козленко М.Н. Система фізичного виховання молодших школярів. – К.: Абрис, 1998. – 120 с.
2. Борисенко А.Ф., Цвех С.Ф. Руховий режим учнів початкових класів. – К.: Рад. школа, 1991. – 80 с.
3. Демчишин А.А., Мозола Р.С. Рухливі ігри. – К.: Радянська школа, 1985. – 190 с.
4. Козленко М.П. Теорія і методика фізичного виховання. – Т.: Богдан, 2003. – 100 с.
5. Андрощук Н.В., Леськів А.Д., Мехоношин С.О. Рухливі ігри та естафети у фізичному вихованні молодших школярів. – Тернопіль: Під-

- ручники і посібники, 1998. – 112 с.
6. Борисенко А.Ф., Цвек С.Ф. Руховий режим учнів початкових класів. – К.: Рад. школа, 1983. – 96 с.
 7. Былеева Л.В., Коротков И.М. Подвижные игры. Учеб.пособие для ин-тов физ.культ. – М.: ФиС, 1982. – 224 с.
 8. Васильков Г.А. Азбука м'яча. – К.: Здоров'я, 1986. – 104 с.
 9. Вільчковський Е.С., Страшинський В.І. Рухливі ігри в школі. – К.: Рад.школа, 1971. – 120 с.
 10. Ефімова Н.Г. Методика проведення рухливих ігор. – К.: Рад. школа, 1969. – 104 с.